

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק כ"ג שיחה א' לפרשת במדבר

קובץ הערות התמימים ואנ"ש ברינוא גליון ז (תשל"ו)

א. בלקו"ש ה"ה שיחת במדבר (א) הערה ט"ז ז"ל המעט שהוזכרו להנשיאים
בטעמו את אנ"ש במדבר סיני עיי' ספורנו (א, ד,), ועזר ע"כ ובספורנו שט
והמעט שיהו אתכם הוא טבל אחד מהם ראש לבית אבותם ולא יחד מכל יחס
כל אחד ואחד עיי"ש.

ועיי' שיחת במדבר ש.ז. (בלתי מוגה) מסביר כוונת רש"י במ"ש עה"פ
אלה קרואי העדה "הנקראים לכל. דבר חשיבות שבעדה" שכוונתו בזה לתרץ
למה הי' צריכים כל הנשיאים להיות נכוחים בשעת מניין כל שבט מבנ"י
(דאילו מטום שיודעים יחס השבט הי' צ"ל הנשיא טל השבט בשעת מניית
שבטו לבד) וע"ז מפרש רש"י לפי שהיו נקראים לכל דבר חשיבות שבעדה
עיי"ש אשר לפי"ז צ"ב מדוע לא ציין בשיחת במדבר בח"ת לפירש"י על
החומש שהוא פשטן ביותר.

הת' אליעזר ארנאוו
תת"ל - ברונא

החילוק בין פרט דהכלל לחלק ועצם

הת' יוסף יצחק פיקל

א.

בלקו"ש חכ"ג (עמ' 6) מבאר כ"ק אדמו"ר את החילוק בין המניין דבנ"י שבפרשת במדבר לשאר הפרשיות, וזלה"ק (בתרגום חפשי ללה"ק): "במנינים הקודמים שבהם נספרו בנ"י בתור כלל אחד בלא התחלקות לשבטים, מבוארת המעלה והחיבה של ישראל כפי שהיא למעלה מהתחלקות, שמעלה זו היא מצד עצם הנשמה של כל יהודי, ולכן במנינים אלו אין חילוק בין יהודי אחד לחברו.

משא"כ בפרשתינו בא המניין לבטאות גם את המעלות הפרטיות של בני ישראל, שבזה יש חילוקים בין אחד לחבירו, ולפיכך במניין דפרשת במדבר כל שבט נספר בפ"ע, היות וי"ב השבטים חלוקים בעניניהם בלימוד התורה, בפרנסה, ובעבודת ה', שכנגד י"ב השבטים ישנם ג"כ י"ב דרכים כלליים שמתחלקים בהם כלל ישראל".

וממשיך כ"ק אדמו"ר, שלמרות שבמניין ישנו הענין הפרטי דכאו"א, מ"מ ישנו גם הענין שכל יהודי נחשב כאחד, לא פחות ולא יותר, שמכאן מוכח שיש במניין ענין מסויים שבו שווים כל בנ"י, וא"כ לכאורה זהו דבר והיפוכו, דמחד גיסא ישנם המעלות פרטיות שבכל אחד כמו המעלה דראשיכם שבטיכם על פני חוטב עציך ושואב מימך, ומפני זה אין מקום למנותם בשווה, ולמרות זאת כל אחד נספר כיחידה בפ"ע שבזה כולם שווים.

ומבאר בזה כ"ק אדמו"ר, דזה שכאו"א מישראל נמנה מצד מעלתו הפרטית זה לא רק בכדי לבטאות את המעלה של כ"א או כל שבט בפני עצמו, אלא בכך מודגש שכל המעלות הפרטיות יוצרות יחד קומה אחת שלימה, דבכדי שתהיה קומה שלימה מוכרחים להגיע למעלת הראש והמח ומאידך צריכים ג"כ למעלת הרגל, וזהו מה שכאו"א נמנה כיחידה בפ"ע, דבענין זה דיצירת קומה שלימה כל בנ"י שווים. העולה מהאמור, שהחשיבות של המעלות הפרטיות דכאו"א מישראל הם בכך שהם

חלק מהכלל, ולא המעלה הפרטית מצד עצמה.

והנה בעמוד 56 ממשיך כ"ק אדמו"ר לבאר, שבכל אחד מישראל ישנם ב' מעלות כלליות:

א. מעלות שבהם שווים כל בני"י כולם מצד זה ש"אב אחד לכולנה" - לכל נשמות ישראל, ויתירה מזה מפני ששורש נשמותיהם דכל ישראל חד הוא.

ב. המעלות הפרטיות שבכאו"א לפי דרגתו הפרטית מראשיכם שבטיכם עד שואב מימין (ומבאר שם בדומה להביאור דלעיל).

ובהמשך שם מבאר, שהמעלות הפרטיות של יהודי הם לא דבר נפרד מעצם הנשמה, אלא אדרבה, הם קשורים ובאים מעצם הנשמה, שהיא נושאת בתוכה את כל הפרטים, והיות והמעלות הפרטיות קשורות עם עצם הנשמה, לכן יש אפשרות שיהיה התכללות הכחות בניהם.

כלומר, היות שהשרש והמקור של כל כח פרטי הוא עצם הנשמה שנושאת בתוכה את כל הכחות, לכן ממילא נמצא דבכל כח פרטי כלולים גם שאר כל הכחות. ועד"ז בנוגע לקומה אחת שלימה דבני"י, הנה זה שכל המעלות הפרטיות של ישראל נהיים "קומה אחת שלימה", זהו מפני שכל ישראל הם בעצם דבר אחד מצד שרש נפשם, דמשם נלקחים המעלות הפרטיות של כלל ישראל, וא"כ זה שמעלתם הפרטית של בני"י היא דבר חשוב, הוא מפני שהחשיבות היא בהפרט עצמו - דהפרט הוא חלק מהעצם.

[וצ"ב קצת, דבשיחה הא' מבאר כ"ק אדמו"ר דזה שמונים את המעלות הפרטיות שבבני"י זהו לא מצד המעלה הפרטית דבני"י, אלא מצד זה שכל המעלות הפרטיות מהוות יחדיו "קומה אחת שלימה", ואילו בשיחה הב' משמע שהחשיבות בהמעלה הפרטית היא מצד עצמה - מצד שזהו חלק מהעצם - ולכן בכל כח ישנו גם שאר הכחות, וצ"ע].

ב.

ולכאורה צריך להבין:

דהנה בשיחה הא' - כאשר מבאר ב' הענינים, דמחד גיסא נמנים כל בני ישראל בשווה ולאידך לכל אחד יש מעלתו הפרטית - מסביר כ"ק אדמו"ר שהמניין של

המעלות הפרטיות הוא לא מפני המעלות הפרטיות כפי שהם מצד עצמם, אלא כמו שהמעלה הפרטית יוצרת קומה שלימה - שמהווה חלק מהכלל.

ואילו בשיחה הב' משמע, שחשיבות המעלה הפרטית היא מצד עצמה, דהיינו, לא מפני זה שהמעלה הפרטית מהווה חלק מהכלל, אלא בגלל מעלתה עצמה שהיא חלק מהעצם.

ויובן זה בהקדים ביאור כ"ק אדמו"ר (שיחות קודש תשי"ח, שיחת ליל שמח"ת סעי' י) בהחילוק שבין כלל ופרט להענין דחלק ועצם:

דהנה בכלל ופרט, בכל פרט נמצא הכלל כולו. דהרי בכדי שיהיה כלל מוכרח שיהיו כל הפרטים, ומכיון ש"אין בכלל אלא מה שבפרט", היינו, שמכל הפרטים יחדיו מתהווה ונוצר הכלל, הנה ענינו של הכלל הוא שהוא קשור ותלוי בכל הפרטים, ואם יחסר אפי' פרט אחד אין הוא נקרא כלל. ז"א, שבכל פרט קטן תלוי הכלל כולו.

ומ"מ, בשעה שתופסים פרט אחד אין אנו אומרים שיש כאן את כל הכלל כולו, אלא רק את הפרט בפ"ע. והטעם לזה, דהפרט כפי שהוא בפ"ע, והפרט כפי שהוא מתייחס ויוצר את הכלל, הם ב' ענינים שונים בתכלית. דזה שאנו אומרים שבפרט אחד ישנו הכלל כולו, זהו דווקא כאשר הפרט מתייחס לכלל, היינו, כאשר ישנם את כל הפרטים ממילא נוצר כאן כלל, ואז אפשר לומר שבפרט ישנו הכלל, אבל כאשר אני מתייחס לפרט כפי שהוא בפ"ע, אזי אאפ"ל שבפרט ישנו הכלל.

ועד"מ: ידוע הכלל שאין דבר שבקדושה פחות מעשרה. ופי' הדבר הוא, דכאשר ישנם עשרה אנשים נהיה מהעשרה פרטים מניין - כלל, אבל כאשר נתייחס לכל אחד מתוך העשרה באופן פרטי, הנה הוא רק פרט אחד ולא כלל, דכאשר תופסים את הפרט כפי שהוא בפ"ע, ולא כפי שהוא ביחס להכלל, הנה כ"א מהפרטים נחשב ליחידה בפ"ע.

וכ"ז הוא בפרט וכלל, משא"כ בחלק ועצם הנה "עצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו".

ועד"מ מחיות שבגוף האדם, דהחיות הוא עצם ויש בו כמה חלקים, דעצם החיות מתחלקת למספר חלקים: חיות שבראש, חיות שברגל וכו'. וכאשר תופסים בחלק

מהחיות ולדוגמא החיות שברגל, תפסת בכולו, דכיון שחיות זהו ענין עצמי, ועצם הוא בלתי מתחלק (דכשתפסת בחלקו תפסת בכולו) הנה בכל חלק נמצא כל העצם, ולכן כשמוסיפים או גורעים בחיות של אבר אחד, זה משפיע על חיותם של כל האברים. ואין הפירוש בזה, דכיון שהאיברים מחוברים ביניהם כאשר פוגעים באבר אחד זה משפיע מיד גם על אבר שני, אלא, היות שעצם הוא בלתי מתחלק, הנה כאשר חלק אחד של החיות העצמי נפגע בדרך ממילא נפגעת החיות שבכל האיברים.

ג.

ואולי יש לקשר זה עם מה שמובא בחסידות בענין כחות הנפש שיש בזה ב' ביאורים (כמבואר בהמאמר דשבועות תש"ג, ובהמשך תרס"ה פ' שלח ד"ה ועתה יגדל):

א. כחות הכלולים בנפש, וב. נפש נושאת כחות.

המשל לכחות הכלולים בנפש הוא מאש שבצור החלמיש. שהאש שנמצאת בצור היא שם בהעלם, וע"י שמכים בהצור יוצא ניצוץ ובאה לידי גילוי, ועד"ז בכחות הנפש - הכחות נמצאים בהנפש רק שהם כלולים ונעלמים ואינם בגילוי, ולכן כל הכחות, כח המחשבה, כח הראי' וכח השמיעה, אינם סותרים זה לזה, דכמו שהם בנפש שם אין חילוק ביניהם, ונחשבים כולם לכלל אחד. אבל כשבאים לידי גילוי ויוצאים מהנפש, אזי נראה החילוק שביניהם וממילא א"א לומר שכח הראי' וכח השמיעה שווים, אלא כח הראי' דבר אחד נפרד (ומנגד) לכח השמיעה.

וענין זה לכאורה מתאים עם המבואר בשיחה הא' - שמעלת הפרט היא בזה שהוא חלק מהכלל. דכאשר הוא כלול בנפש אזי ניכר בו הכלל שיש עוד כחות וחושים ואינם סותרים זה לזה כי הם כלולים בנפש, אבל כאשר באים לידי גילוי א"א לומר שהם חלק מהכלל, כי ניכר ההפרש ביניהם.

והנה עוד דבר נאמר לגבי כחות הנפש - "נפש נושאת כחות". היינו, שהכחות כפי שהם בנפש אינם באים כלל לידי ביטוי, דכאשר הכחות בהעלם בנפש, א"א לומר אפי' שיש בה כח התנועה וכח הראיה והשמיעה אלא רק שהנפש פשוטה מצ"ע, ואין בה שום מציאות של כחות.

אבל לאח"כ - כשמתהווים ממנה כחות בפועל - הנה החיות של כל כח פרטי היא מיוחדת ומקושרת עם עצם הנפש. דבנפש נושאת כחות אא"ל שלדוגמא כח הראיה מבטא את החיות שיש בנפש בכח הראיה וכח השמיעה מבטא את החיות שיש בנפש בכח השמיעה, היות והנפש מצ"ע היא פשוטה - אין בה חילוק כלל בין כח הראיה לכח השמיעה, אלא, זהו ביטוי של הנפש עצמה איך שמתבטאת בכח הראיה ואיך שמתבטאת בכח השמיעה, שהחיות שבכח הראיה למשל היא חיות נפרדת מעצם הנפש, אלא מדובר באותה החיות ממש. רק שלפני שיצאו ממקורם הם היו רק נקודה עצמית פשוטה של חיות, ואח"כ - כשנתגלו בפועל - התחלקה החיות לחלקים פרטיים, אבל סו"ס זהו אותה עצם החיות שהייתה לפניו. ואולי י"ל שזהו ע"ד המבואר בשיחה הב' - שמעלת הפרט היא, שגם כשהוא בפ"ע יש בו חלק מהכלל.

דלפי הנ"ל, הנה גם לאחר שיצאו ונפרדו הכחות ממקורם בעצם הנפש יש בהם את הכלל - עצם החיות. רק שכעת עצם הנפש מתבטאת בכמה חלקים, אבל עדיין מדובר כאן על אותו עצם דאינו מתחלק.

ד.

וע"פ ביאור זה בענין עצם אינו מתחלק, מבאר כ"ק אדמו"ר ענין נוסף לבאר ענין נוסף:

ידוע מאמר הבעש"ט שצריך לאהוב יהודי שנמצא בקצוי תבל, למרות שלא ראה אותו ולא שמע עליו מעולם. ולכאורה צלה"ב: איך שייך לאהוב דבר שאיני יודע מהו ואיך הוא נראה, דציווי על אהבה שייך רק בדבר שיש לי איזה השגה בו, ואיך אפשר לאהוב דבר שאין לי בו שום השגה, לא ראיתי אותו ולא שמעתי עליו.

והנה כללות המצווה "ואהבת לרעך כמוך" היא, דכמו שאדם אוהב את עצמו לא משום שידע את מעלתו וחשיבותו אלא מפני שזהו אהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת ואין שייך שיהיה באו"א, כך צריך גם לאהוב את זולתו באהבה עצמית שלמעלה מאהבה שנובעת מכך שידע ומשיג את יוקרו וחביבותו של הדבר.

ולכאורה עפ"ז מתחזקת הקושיא דלעיל, דאיך שייך לאהוב יהודי אחר באהבה

עצמית, הרי אני דבר בפ"ע והזולת דבר בפ"ע, ואיך שייך שאדם יאהב את חברו כמו אותו עצמו.

וע"פ המבואר לעיל אפ"ל, שיהודי אחד וחבירו הם לא שני דברים נפרדים אלא זהו עצם אחד שנתחלק לשני חלקים. ומכיון שהעצם הנמצא בב' החלקים הוא אותו העצם, ממילא שני האנשים (שבחיצוניותם הם נפרדים) הם בעצם מציאות אחת.

ומובן מהות הציווי "ואהבת לרעך כמוך" - דלמרות שאותו יהודי שנמצא בקצווי תבל רחוק ממנו בגשמיות ולא ראה אותו ולא שמע אודותיו, מ"מ אפשר שיאהב אותו באהבה עצמית כפי שאוהב את עצמו, משום שידע שבפנימיותם ובשורש נפשם הם מציאות אחת, ופועל על עצמו שאהבתו לאותו יהודי תהיה מצד הקשר העצמי שבניהם.

והנה בהמשך השיחה שם, שואל כ"ק אדמו"ר על הכלל שאמרנו "עצם שאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו", דהטעם לכך הוא מפני שעצם אינו מתחלק. וקשה, דאם עצם אינו מתחלק, איך שייך לומר "אתה תופס בחלקו" דמשמע שכן מתחלק. וכעין זה אפשר גם להקשות ע"מ שהבאנו גבי כלל ופרט, שגם בפרט אחד ישנו הכלל כולו, ולכאורה איך שייך מציאות דפרט לאחר שיש לנו הכלל שעצם (כלל) אינו מתחלק.

והביאור בזה י"ל, שיש כאן את ב' הענינים:

ישנו ענין הגילוי כמו שהוא בחיות, דמצד ההתפשטות של החיות שנמצא בראש וברגל וכו' אפשר לומר שישנו מציאות של חלק, כי החיות שברגל שונה מהחיות שבראש, אבל היות וזה לא סתם חלק אלא זה חלק של חיות עצמית, לכן כשאתה תופס במקצת החיות אתה תופס בכולה. כי החלק שברגל הוא אומנם חלק אבל חלק של חיות, ולכן - למרות שזהו חלק פרטי יש בו את כל הכלל כולו.

ומעתה יובן התירוץ להקושיות שהקשנו לעיל: דבשיחה הא' מודגש המעלה הפרטית דכ"א מישראל מצד הענין דפרט וכלל - שהפרט מתייחס להכלל, ולכן החשיבות של הפרט היא כפי שהוא חלק שיוצר כלל, אבל הפרט בפ"ע אינו חשוב. ואילו בשיחה הב' שם מודגש החשיבות דהפרט מצ"ע, זהו מצד הענין דחלק מן העצם, הפרט הוא חלק מהעצם, ועצם אינו מתחלק, ולכן גם בפרט מצ"ע ישנו כל מעלת הכלל.